

La riquesa del patrimoni històric i cultural de Benissa constitueix un dels trets diferenciadors del nostre municipi, i és, a més, un dels principals atractius per als qui ens visiten.

L'obertura de la Casa Abargues pretén donar a conèixer al públic els valors històrics més representatius de la societat benissera. La seua museïtzació és una de les primeres accions per a posar en valor, fomentar i difondre entre els benissers i els visitants la nostra història i la nostra cultura.

Regidor de Cultura i Patrimoni Històric
Jaume Ortola i Font

Casa Museu dels Abargues
Carrer de la Mare de Déu dels Desemparats, núm. 7
BENISSA

Visites guiades per a grups.
Més informació al Centre Cultural, tel. 965731313
www.ayto-benissa.com

Adequació d'espais i ambientació:
José David Ivars Pellicer
Maria Carme Ronda i Abad

Regidoria de Cultura i Patrimoni Històric
Xarxa de Museus Vila de Benissa

Ajuntament de Benissa

Casa Museu dels Abargues

La casa pairal dels Abargues

La reedificació de la casa Abargues a la fi del segle XVIII s'emmarca en el context de l'enlairament d'una burgesia terratinent beneficiada per una conjuntura econòmica favorable al llarg del set-cents. La vella oligarquia local, descendent dels primers pobladors de l'època medieval, era propietària directa de la terra, sense càrregues feudals. Exercia el domini sobre bona part del territori de l'antiga baronia de Calp (Benissa, Calp i Teulada), i ocupava els principals càrrecs municipals i eclesiàstics. Durant el segle XVIII es va veure afavorida pel desplegament d'una producció agrícola més rendible i orientada al mercat, realimentada per l'espectacular augment demogràfic.

Les estratègies matrimonials van permetre el manteniment i la reconstrucció d'herències, i impediren la fragmentació del patrimoni familiar. Aquest fou el cas dels Abargues, que originaris de Calp, des de final del segle XVII, s'establiren en una Benissa en ple procés d'expansió. Prompte es convertiren en una de les principals famílies que acumulava i explotava bona part de la terra dels termes municipals de Benissa i Calp.

El fenomen de la concentració de grans propietats agràries —les finques rústiques denominades *trossos*— en mans d'aquesta burgesia terratinent, va tindre el seu equivalent urbà en les agregacions parcel·laries, les adquisicions i les reformes de béns immobles al nucli urbà de Benissa. L'augment demogràfic tingué també el seu reflex en la forta expansió urbana —sobretot de cases de jornalers— fora murs de l'antiga vila.

Els Abargues

Afirmen alguns heraldistes que la nissaga dels Abargues té els seus inicis amb Joan Abarca, senyor de Garcipollera, nascut l'any 1530 al Regne d'Aragó. Els Abarca acompanyaren Jaume I en la conquesta del Regne de València, i en aquell moment van canviar el seu Abarca original per l'Abargues amb què són coneguts a la nostra comarca. Al voltant del segle XV una branca dels Abargues va crear solar a Calp i exercí càrrecs de govern en aquella vila. La vinculació dels Abargues amb les poderoses nissagues benisseres dels Ivars del Pobol, Feliu i Torres és coneguda a partir de l'any 1582. El Llibre Verd, document en què el Consell de Benissa registrava les persones que havien exercit càrrecs de govern, citava Vicent Abargues (1582) com a justícia i Jaume Esteve Abargues com a batle en l'any 1699.

En l'any 1637 la vila de Calp és atacada pels pirates barbarescs, i això motiva que la major part dels habitants busquen refer la seu vida en llocs més allunyats de la costa. És en aquest moment que els Abargues arrenen definitivament a Benissa. Reforçats els lligams familiars amb les velles nissagues benisseres, van ocupar progressivament importants càrrecs en el govern municipal i els incrementaren amb els de requeridors de la costa i familiars del Sant Ofici.

La branca dels Abargues més genuïnament benissera és la que arranca a partir de 1721 amb Joan Abargues Eximeno, de la qual eixiren alguns personatges destacats. El seu fill Josep Abargues Sala (que prengué el nom de Josep Torres Eximeno) estigué vinculat als corrents de la Il·lustració valenciana, personificada en el botànic Antoni Josep Cavanilles i l'erudit Gregori Maians. Va ser, per exemple, un dels ciutadans que acompanyà Cavanilles en les excavacions a la platja de Calp (1792). A la casa Abargues conservem, a més, una abundant biblioteca de més d'un centenar de volums que mostra clarament aquesta connexió amb la Il·lustració. Josep Abargues Sala (després Torres Eximeno) sol·licità la concessió del títol de noblesa per als Torres-Abargues en l'any 1973, títol que fou atorgat definitivament per Carles IV. En la sol·licitud acredita l'antecedent familiar de Josep Torres Eximeno, comandant del Regiment de la Mare de Déu dels Desemparats, que va defensar Barcelona contra les tropes borbòniques en el setge de 1714 en la Guerra de Successió.

Joaquim Abargues Feliu (1787-1847) va ser un acreditat jurista, diputat a les Corts de Cadis i senador en diferents legislatures. Joaquim Abargues Domènec (1844-1886) fou alcalde de Benissa, cap de les Milícies Urbanes i cofundador de la Banca Abargues i Cabrera.

L'actual casa denominada dels Abargues és possiblement la que Josep Torres Eximeno (abans Abargues Sala) aporta, entre altres béns, a la relació de finques en la seua prova de noblesa en l'any 1793. La descripció és d'una casa de dues navades, amb pou al descobert, que fita amb els murs derruïts de la vila de Benissa. La situa en el que es denomina «*calle de Arriba en la villa de Benissa*».

Als anys quaranta del segle XX, la casa dels Abargues, heretada per Maria Cabrera Abargues, fou objecte d'una reforma que va respectar gran part de l'estructura. La planta baixa fou condicionada per als usos domèstics i sobre la porta principal es va posar l'escut heràldic dels antics Abarca. Es conserva un oratori privat dedicat a la Mare de Déu dels Desemparats, advocació de llarga tradició familiar, que també dona nom al carrer.

L'arquitectura

La casa pairal dels Abargues va ser el resultat del procés d'agregació i reedificació de dues cases antigues situades en els solars de l'ampliació de final del segle XVI de la vila medieval, i és un dels exemples més refinats i cultes de l'arquitectura il·lustrada de la Benissa del set-cents.

L'organització arquitectònica de la casa, a manera de palau, reflecteix la complexa especialització funcional de la vida d'una d'aquestes famílies en fort ascens, fins i tot amb aspiracions de noblesa. L'edifici havia de donar cabuda a espais de representació i habitació dels senyors, espais per al culte privat i per a l'administració de les propietats i les explotacions agràries, espais per al servei de la casa, per a l'emmagatzematge de la producció agrícola, per a les cavalleries i per als habitatges dels servents.

La multiplicitat de funcions explica l'extensió de la casa, que ocupa dos dels antics solars, i la seua complicada organització. El model de la casa, que aprofita bona part de les estructures anteriors, està configurat per un volum principal davanter de dues navades, un buit intermedi d'un pati amb pou i un volum posterior també de dues navades que limitava amb el perímetre emmurallat de la vila. Entre els cossos anterior i posterior al pati, hi ha dues ales laterals d'una sola navada que estableixen la connexió. Les necessitats funcionals, però, modifiquen lleugerament aquest esquema bàsic i interrompen la unitat del pati interior.

El volum principal de la casa que recau al carrer allotja en la planta baixa les estances del vestíbul — que conserva els potents arcs de pedra tosca de l'edificació primitiva—, el saló, el despatx-biblioteca per a l'administració de les rendes familiars i la lectura, i el menjador —aquests dos últims orientats al pati interior. Al pis principal hi ha els espais per a l'habitació de família amb l'oratori privat i un extens conjunt

d'alcoves amb les seues corresponents sales, que es prolonguen més enllà del volum principal i ocupen l'ala lateral i fins i tot part del cos posterior de la casa.

La nova organització dels espais d'aquest volum potencia els recorreguts cerimonials. La comunicació entre les plantes s'aconsegueix amb una ampul·losa i nobiliària escala de rajoleria amb paisatges i escenes bucòliques. En la planta baixa i primera, a la navada que recau en la façana —on hi ha els salons de les alcoves principals—, aquests recorreguts segueixen una seqüència palatina d'enfilades visuals a través de les llargues sales que ocupen tot l'ample de l'extensa façana. Finalment, a la planta alta hi havia les estances del servei i el personal domèstic, i també la sala de joc dels infants, els quals estaven a la seua cura.

El volum posterior de la casa estava destinat, en planta baixa, als estables i als cellers, i en les altes a les cambres d'emmagatzematge de la producció agrària per a l'avitallament de la casa.

La potent implantació urbana és reflectida pel gran desplegament de la façana, tant en amplària com en alçada, que s'estructura de manera innovadora a la Benissa de l'època amb quatre cossos en alçada. Un ordenament clàssic de simetria i jerarquització, amb refinats recursos d'escala i ornamentals, enriqueix les diferents plantes entorn del pis principal. L'elevació del darrer cos —les golfes, però en realitat sense correspondència amb un espai utilitzable interior— destaca el volum de la casa a la part alta de la vila i manifesta la ferma voluntat d'esdevenir una fita visible en el paisatge urbà.

El desplegament plàstic de cornises, els grans buits enreixats i del potent balcó de forja del pis principal eren els nous recursos amb els quals es presentava una nova arquitectura acadèmica i culta que contrastava amb l'ambient medievalitzant i popular dels carrers de la vila antiga.

En definitiva, l'arquitectura de la casa pairal dels Abargues posa de manifest el paradigma d'una nova classe social en ascens que acumula possessions i rendes de les creixents explotacions agràries, amb les quals accedeix a una nova cultura il·lustrada que a les acaballes del set-cents demandava una nova organització del seu espai vital.

*Texts: Joan Josep Cardona Ivars i Antoni Banyuls Pérez
Fotos: Cervera*